

I

На ліжку твердому — на голій землі,
Вгорнувшись в козацьку кирею,
Лежав головою на простім сідлі
Отаман козацький і ждав, щоб прийшли
Хвилини розлуки з землею.

II

I подруга вірна край його була —
З життям при їй легша розлука —
Багато походів вона відбула,
Багато голів з пліч могутніх стяла
Важенна козацька шаблюка.

III

Не раз же він плавав під турка в чайках,
Не раз і з ляхами стинався,
Не раз, по широких гулявши степах,
Щербив на татарських її головах
І часом з волохом рубався.

IV

Багато за волю він крові пролив,
За Січ і за рідну Україну!
На дужому тілі він ран не лічив,
Живий повертався із лютих боїв,
Хоч бивсьь завсігди до загину.

V

І отже: не в чесних вояцьких боях,
Де крові без міри лилося,
Не в лядських лукавих зрадливих руках,
Не в герці з татарами в чистих степах
Вмирати йому довелося.

VI

Він сам умирає в цьому курені,
Лежачою смертю вмирає...
Навкруг тільки стіни, похмурі й сумні,
Та джура, ховаючи сльози дрібні,

На його, сумний, поглядає.

VII

І тяжко старому. І джуру тоді
Він кличе до себе рукою.
І каже він: «Джуро мій вірний, піди
До мене ти хлопців моїх приведи, —
Прощатся хай прийдуть зо мною!»

VIII

І стало козацтво круг його сумне,
І ждуть всі останньої мови...
«Спасибі вам, діти! — він каже. — Мене
Зла доля в далеку дорогу жене,
Бувайте ви, діти, здорові!

IX

Але умирати в цьому курені
І лежнем лежати — несила:
Степ скрізь оживає тепер повесні,
Лунають ячання, і дзвонять пісні, —
Мене ж тут недоля побила.

X

В воліть мою волю в останній цей час:
Мене на коня посадіте...
Хай, поки ще світ мені божий не згас,
Вступлю я в стремена і гляну ще раз
На батька, на степ, мої діти!»

XI

І загад останній почувши сумний,
Козацтво коня вже сідлає,
І батька старого садовлять вони;
І тихо рушають у степ у рясний,
І тихо кінь вірний ступає.

XII

І їдуть всі мовчки. Степи навкруги,
Як море безкрає, хвилюють.

І здалека ледве маячать луги,
І мріють дніпрові круті береги.
Могили високі сумують.

XIII

І їдуть все далі... Кивають рясні
Квітки головками своїми;
В високій ширяє орел даліні,
І птаство щебече безжурні пісні,
І чайка кигиче над їми.

XIV

І їдуть все далі... В траві промайнуть
Сайгак чи коза швидконогі
І зникнуть безслідно... І ось уже чуть,
Як виють, і плещуть, і б'ють, і ревуть
Дніпрові далекі пороги.

XV

І далі ізнову... Смутні козаки
Ні слова іще не сказали;
Отаман мовчить, похиливсь на луки,
Стиснувши свій повід, не рушить руки
І їде все далі та далі.

XVI

І тихо спитався з козацтва один:
«Чи, батьку, не час нам додому?»
Але не відмовив нічого їм він,
І знову всі їдуть ще кілька хвилин, —
Він знову нічого нікому.

XVII

І коней тоді зупинили вони,
Отаманів кінь зупинився;
Отаман відразу схитнувсь на дюні:
Заснувши в останнім довічному сні,
На руки їм, мертвий, схилився...

1888
